

Raadsvoorstel

Zaaknummer: 3002530
Steller: M.C. van Leeuwen
Datum commissie: 13 januari 2026
Datum raadsvergadering: 10 februari 2026

Team: DIR
Teammanager: Peter Entius
Portefeuillehouder: J. Nieuwenburg
E-mail: m.van.leeuwen@hoorn.nl

Onderwerp

Vervolgproces standbeeld JP Coen

Agendering

Ter besluitvorming

Bijlagen

1	Uitslagen Mentimeter Stadsgesprek
2	Uitslagen analoge reacties Mentimeter Stadsgesprek
3	Terugblik stadsgesprek Reinwardt Academie
4	Inzendingen ideeënbus nav Stadsgesprek JP Coen
5	Inzendingen Kijk op Coen

De raad besluit

1. In 2026 een vervolgproces te organiseren dat toewerkt naar een raadsbesluit uiterlijk Q1 2027 over aanpassingen aan de presentatie of context van het standbeeld.
2. De volgende korte-termijnacties direct uit te voeren:
 - Herstellen van de QR-code op het standbeeld;
 - Actualiseren van de basisinformatie over Jan Pieterszoon Coen en het standbeeld voor inwoners en bezoekers;
 - Organiseren van vervolggesprekken met de Bandaneze diaspora en andere stakeholders over hun betrokkenheid bij het vervolgproces.
3. De benodigde middelen te dekken uit het bestaande budget Slavernijverleden.

Samenvatting

Op 1 november 2025 vond het stadsgesprek plaats over het standbeeld van Jan Pieterszoon Coen. Zowel uit het stadsgesprek als uit de bijna 200 inzendingen komt naar voren dat de meeste mensen het standbeeld willen behouden, maar wel voor aanpassing in de presentatie van het standbeeld zijn. Hiervoor worden uiteenlopende ideeën genoemd, van aanpassing van de informatie op het standbeeld of aanpassing van het standbeeld zelf tot het toevoegen van context, zoals een herdenking of monument voor de slachtoffers van Coen. Ook het belang van educatie, bewustwording én overleg met de nazaten van de slachtoffers van Coen worden door veel deelnemers en inzenders benoemd.

Dit raadsvoorstel legt drie opties voor het vervolgproces aan de raad voor. (A) het proces nu afronden, (B) nu een raadsbesluit nemen over de toekomst van het standbeeld, of (C) in 2026 een vervolgproces organiseren dat toewerkt naar een besluit over aanpassingen in de presentatie van het standbeeld. Het college adviseert optie C, omdat dit het beste aansluit bij de uitkomsten van het stadsgesprek en de inzendingen over het standbeeld. Ook biedt deze optie ruimte voor zorgvuldigheid, participatie en betrokkenheid van de Bandaneze diaspora en biedt de grootste kans om naar een oplossing van deze langlopende discussie toe te werken. Het voorstel geeft per optie uitleg, argumenten en aandachtspunten, zodat de raad een goed afgewogen keuze kan maken.

1. Inleiding: reden van het voorstel

Aanleiding

Op 1 november 2025 organiseerde de gemeente in opdracht van de raad een stadsgesprek over het standbeeld van Jan Pieterszoon Coen. De raad had eerder vastgesteld dat dit gesprek moest leiden tot aanbevelingen voor het vervolgproces. In het gesprek zijn inzichten opgehaald via tafelgesprekken, Mentimeter-resultaten en inzendingen. De raad staat nu voor de keuze welke vervolgstap passend is.

Belang

Het standbeeld van Coen is een rijksmonument en onderdeel van de geschiedenis van Hoorn. Tegelijk raken de gevoelens rond dit beeld aan thema's als gelijkwaardigheid, erkenning en koloniale geschiedenis. De maatschappelijke discussie over het standbeeld loopt al sinds de plaatsing van het standbeeld, is in de loop der jaren gepolariseerd en heeft zelfs tot rellen geleid. Het is belangrijk om tot een oplossing te komen die groepen nader tot elkaar brengt en de discussie naar rustiger vaarwater brengt. De raad bepaalt hoe het proces wordt vervolgd en welke mate van zorgvuldigheid, participatie en tijd daarbij hoort. Het college presenteert drie opties en spreekt daarbij een voorkeur uit.

Centrale vraag

Op welke manier wil de raad het vervolgproces organiseren, zodat dit uiteindelijk leidt tot een zorgvuldig en breed gedragen raadsbesluit?

2. Beoogd maatschappelijk resultaat

Dit raadsvoorstel helpt de raad om een keuze te maken over het vervolgproces. Het voorstel draagt bij aan:

1. Duidelijkheid voor inwoners en betrokkenen over de vervolgstappen.
2. Erkenning van emoties en perspectieven van verschillende groepen, waaronder de Bandaneze diaspora.
3. Een passende manier om met een gevoelig onderwerp om te gaan. Het proces helpt polarisatie te verminderen.
4. Een route naar een zorgvuldig en breed gedragen besluit, dat leidt tot duidelijkheid over de toekomst van het standbeeld.
5. Verbetering op korte termijn: de gemeente voert acties uit, zoals het herstellen van de QR-code en het verbeteren van de toelichting/informatievoorziening over het standbeeld en Coen.

3. Bijdrage aan de duurzaamheidsambitie

Dit voorstel draagt bij aan een inclusieve stad waarin iedereen mee kan doen. Dit sluit aan bij Global Goal 10: ongelijkheid verminderen. Door inwoners en de Bandaneze diaspora actief te betrekken, werkt de gemeente aan een openbare ruimte die toegankelijk en gelijkwaardig is. De korte termijnacties verbeteren bovendien de informatievoorziening voor inwoners en bezoekers.

4. Kaders

- *Artikel 1 van de Grondwet en Algemene Wet Gelijke Behandeling*
Deze kaders onderstrepen het belang van een toegankelijke en veilige openbare ruimte.
- *Historische kaders rond het rijksmonument*
Het standbeeld is een Rijksmonument. Iedere aanpassing vraagt om een zorgvuldig besluit. Dit proces maakt dat mogelijk.
- *Eindadvies Stadsgesprekken Seizoen 1 (2021)*
Dit advies benadrukt dat het gesprek over het standbeeld een eigen traject nodig heeft. Het advies was: ga in gesprek over het standbeeld en neem daarna een besluit.

- *Inclusiebeleid Hoorn 2023–2026*
De nota benadrukt dat Hoorn wil werken aan een inclusieve stad en dat moeilijke gesprekken daarbij horen.
- *Rapport Wankele Sokkels 2023*
Rapport van de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen over omstreden monumenten, met hierin aanbevelingen over hoe met deze monumenten om te gaan.
- *Motie Stadsgesprekken (2023)*
De motie vroeg om een gesprek dat moest leiden tot aanbevelingen. Dat gesprek heeft plaatsgevonden; dit voorstel richt zich op het vervolg.
- *Raadsbesluit Stadsgesprekken Seizoen 2 (2025)*
De raad koos voor optie B: een gesprek dat begrip creëert en aanbevelingen oplevert voor het vervolgproces. Dit voorstel sluit hierop aan.
- *Uitkomsten stadsgesprek en inzendingen (2025)*
Een meerderheid van deelnemers en inzenders zien behoefte aan verandering en aan overleg met de diaspora. Dit vormt de basis voor het vervolgproces.

5. Argumenten

Opbrengst stadsgesprek & inzendingen

Analyse stadsgesprek (Bijlagen 1-4)

Het stadsgesprek werd door de meeste deelnemers als prettig, open en respectvol ervaren. Mensen luisterden naar elkaar, ook als ze het niet eens waren, en waardeerden dat het gesprek überhaupt werd gevoerd. Deelnemers vinden het belangrijk dat dit gesprek wordt voortgezet en dat er in het vervolg meer diverse groepen worden betrokken. Over het vervolgproces leeft de wens om zorgvuldig, inclusief en goed geïnformeerd verder te gaan; sommige inzenders vragen nadrukkelijk om contact met Bandanazaten en om duidelijke historische duiding.

Over het standbeeld zelf zijn mensen niet unaniem: de meeste deelnemers willen het beeld niet verwijderen maar wel aanpassen met meer context, een lagere sokkel of een gedenkplek ernaast, terwijl een kleinere groep juist wél verwijdering of verplaatsing naar de museumtuin voorstelt. In de ideeënbus naar aanleiding van het stadsgesprek klinkt daarnaast breed de oproep tot erkenning, dialoog en zorgvuldige uitleg bij het standbeeld en de geschiedenis erachter.

Uit het stadsgesprek, de inzendingen en de Mentimeter blijkt dat veel inwoners en betrokkenen kansen zien voor aanpassing van de huidige presentatie of context van het standbeeld. Hoewel er geen meerderheid is om het standbeeld te vernietigen of te verwijderen, geven de meeste betrokkenen aan dat het standbeeld ook niet onveranderd zou moeten blijven staan. Er worden veel verschillende ideeën ingebracht, met als insteek om meer recht te doen aan de slachtoffers van Coen. Deze variëren van aanpassingen op, aan of rondom het standbeeld, tot het toevoegen van context (w.o. herdenking of monument voor slachtoffers).

Analyse inzendingen 'Kijk op Coen' (Bijlage 5)

Bijna 200 mensen stuurden hun kijk op het standbeeld van Coen in. De meeste inzendingen vinden dat het beeld moet blijven staan, omdat het volgens hen bij de geschiedenis van Hoorn hoort en een plek is om te leren over het verleden. Een grote groep wil wél goede uitleg bij het beeld, zodat de donkere kanten van Coens daden duidelijk worden gemaakt. Ook worden verschillende aanpassingen aan de presentatie van het standbeeld benoemd.

Tegelijk is er ook een duidelijke groep die het beeld wil verplaatsen, meestal naar de tuin of binnenplaats

van het Westfries Museum, omdat zij het pijnlijk, kwetsend of niet meer passend vinden dat Coen op een ereplek in de stad staat. Een kleinere, maar goed hoorbare groep wil het beeld zelfs helemaal verwijderen, omdat zij vinden dat een massamoordenaar niet in het centrum van Hoorn geëerd mag worden.

Over het vervolgproces zeggen veel inzenders dat de gemeente zorgvuldig, goed geïnformeerd en met deskundigen en betrokkenen moet beslissen, en dat er ruimte moet blijven voor gesprek en educatie. Samengevat: mensen zijn sterk verdeeld, maar bijna iedereen vindt het belangrijk dat Hoorn bewust en eerlijk met zijn geschiedenis omgaat. Ook zijn er veel voorstellen over aanpassingen aan de presentatie van het standbeeld, als uiting van dat bewustzijn.

Gesprek met Bandaneze diaspora

Uit gesprekken met enkele vertegenwoordigers van de nazaten van de slachtoffers van Banda komt naar voren dat zij heel graag betrokken willen zijn bij een vervolgproces. Zij richten zich daarbij niet zozeer op het standbeeld en de vraag wat daarmee moet gebeuren. Zij benadrukken vooral het belang van het delen van de gedeelde geschiedenis (educatie & bewustwording) en maken van een connectie tussen de mensen uit Banda en de mensen uit Hoorn door ontmoeting, om nader tot elkaar te komen. Dit vanuit de realisatie dat we een gedeelde geschiedenis hebben. Als suggesties zijn benoemd het organiseren van een ontmoeting/conferentie en het oprichten van een monument in Hoorn en Banda dat uiting geeft aan de connectie tussen beide gemeenschappen.

Opties

Hieronder verkennen we verschillende opties voor het vervolgproces.

A. Het proces nu afronden

Beschrijving

De gemeente rondt het proces af zonder vervolgp participatie. De inzichten uit het stadsgesprek worden vastgelegd in een verslag. Behalve korte termijnacties verandert er niets aan de presentatie van het standbeeld.

Wanneer passend

- als de raad vindt dat er voldoende is opgehaald;
- als de raad het onderwerp wil afronden zonder vervolgstappen.

Voordelen

- snel en duidelijk;
- geen extra proceskosten;
- beperkt beroep op capaciteit.

Nadelen

- inwoners en diaspora worden niet verder betrokken;
- geen besluit over de toekomst van het standbeeld;
- sluit niet aan bij de uitkomsten van het stadsgesprek en de inzendingen;
- risico dat het onderwerp later opnieuw opstaat.

B. Nu een raadsbesluit nemen over de toekomst van het standbeeld

Beschrijving

De raad kiest direct een richting (behoud, aanpassing of verplaatsing). Het college voert deze keuze uit.

Wanneer passend

- als de raad vindt dat er genoeg informatie is;
- als snelle duidelijkheid belangrijk is.

Voordelen

- snelle besluitvorming;
- direct duidelijkheid richting naar inwoners en betrokkenen.

Nadelen

- weinig ruimte voor verdieping;
- diaspora wordt niet zorgvuldig betrokken;
- sluit niet aan bij de uitkomsten van het stadsgesprek en de inzendingen;
- risico op polarisatie en onbegrip.

C. Een vervolgproces dat toewerkt naar een raadsbesluit over aanpassingen in de presentatie van het standbeeld

Beschrijving

De gemeente organiseert in 2026 een vervolgproces met inwoners, jongeren, deskundigen/partners zoals het Westfries Museum, de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed en de Bandaneze diaspora. Dit proces is gericht op het uitwisselen van ideeën over aanpassingen aan de presentatie of context van het standbeeld die recht doen aan de verschillende perspectieven op het standbeeld. De ideeën worden uitgewerkt tot oplossingsrichtingen. De raad bespreekt deze neemt hierover vervolgens een besluit.

Wanneer passend

- als zorgvuldigheid belangrijker is dan snelheid;
- als de raad wil dat inwoners en diaspora actief meedenken;
- als het onderwerp maatschappelijke aandacht verdient.

Voordelen

- zorgvuldig en inclusief proces;
- veilige en respectvolle betrokkenheid van de Bandaneze diaspora;
- scenario's worden goed uitgewerkt;
- grotere kans op een breed gedragen besluit (en daarmee afronding van een langlopende discussie);
- sluit het beste aan bij wat deelnemers en inzenders hebben meegegeven: brede openheid voor aanpassing van de presentatie van het standbeeld en betrokkenheid van de Bandaneze diaspora.

Nadelen

- proces duurt langer;
- vraagt capaciteit en middelen.

Argumentatie voorkeursoptie

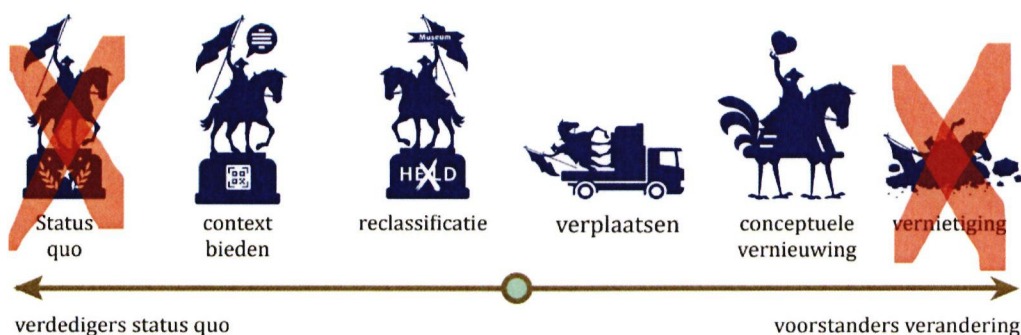
Het college adviseert de raad om te kiezen voor optie C. Het stadsgesprek van 1 november 2025 was vooral gericht op een open dialoog, om nader tot elkaar te komen. Inzichten zijn opgehaald, maar er liggen geen uitgewerkte scenario's waarover de raad zorgvuldig kan besluiten.

Optie C geeft ruimte voor een zorgvuldig vervolgproces, helpt om polarisatie te voorkomen en zorgt dat emoties en perspectieven van verschillende groepen op een zorgvuldige manier kunnen worden meegenomen. Een belangrijk signaal uit het stadsgesprek en de inzendingen is dat de Bandaneze diaspora betrokken moet worden. Alleen optie C biedt hiervoor voldoende tijd en aandacht.

Optie A laat belangrijke vragen onbeantwoord en kan ertoe leiden dat de discussie later opnieuw oplaait. Optie B is te snel en biedt te weinig ruimte voor zorgvuldige afwegingen, zeker gezien de gevoeligheid

van dit standbeeld en status als rijksmonument. Daarom vindt het college optie C de meest verantwoorde en toekomstbestendige keuze.

Aanvullend: de publieke discussie is en wordt veelal over de flanken gevoerd; het standbeeld moet onveranderd blijven staan, of het standbeeld moet weg. Uit het stadsgesprek en de inzendingen blijkt echter dat de meeste mensen zich juist richten op oplossingen in het middengebied. Door de twee 'polen' uit de discussie te halen, wordt er ruimte gemaakt voor een gesprek over oplossingen die helpen om deze uitersten nader tot elkaar te brengen. Een vervolgproces gericht op het vinden van oplossingen helpt om waarden, zorgen en ideeën te delen. Dit draagt bij aan begrip en vermindert polarisatie.

Afbeelding: Handelingsopties uit het rapport Wankele Sokkels (KNAW 2023)

Uitvoeren van korte termijn acties

Het vervolgproces vraagt zorgvuldigheid en kost tijd. Het college vindt het belangrijk dat er nu al stappen worden gezet die in alle opties waardevol zijn. Daarom adviseert het college om direct te starten met de volgende korte termijnacties:

- herstellen van de QR-code op het standbeeld;
- actualiseren van de informatie over Jan Pieterszoon Coen en het standbeeld voor inwoners en bezoekers en de informatie ook meertalig aanbieden;
- organiseren van een vervolggesprek met vertegenwoordigers van de Bandaneze diaspora en andere stakeholders, gericht op hun rol in het vervolgproces..

Deze acties laten zien dat de gemeente verantwoordelijkheid neemt voor een juiste en toegankelijke presentatie van het monument.

6. Maatschappelijk draagvlak en participatie

Naar aanleiding van de oproep aan mensen van binnen en buiten Hoorn om hun kijk op het standbeeld van Coen te delen reageerden bijna 200 mensen. Een relatief klein deel van de reacties is uitgesproken voor of tegen verwijdering van het standbeeld. Veruit de meeste inzendingen zijn gericht op aanpassing van of toevoegingen aan de presentatie van het standbeeld ('niet meer ter verering').

Na een mailing aan 4.000 willekeurig gelote adressen meldden 235 mensen zich aan voor het stadsgesprek. Uit een tweede loting zijn uiteindelijk 80 deelnemers voortgekomen die meededen aan het stadsgesprek. Het gesprek was niet gericht op het bespreken of ophalen van standpunten over het standbeeld. Wel was het beeld bij alle gesprekstafels dat de meeste deelnemers voor aanpassing van de presentatie van het standbeeld was.

Uit gesprekken met enkele vertegenwoordigers van nazaten van de slachtoffers van Banda blijkt dat zij zich niet zozeer richten op de vraag wat er met het standbeeld moet gebeuren. Zij richten zich meer op

het belang van het maken van een connectie en de gedeelde geschiedenis die zij met de Hoorn en de Hoornse inwoners hebben, via dialoog, educatie en bewustwording. Suggesties die zijn benoemd zijn het organiseren van een conferentie/ontmoeting tussen mensen uit Banda en mensen uit Hoorn en de mogelijkheid van een herdenkingsmonument. Optie C sluit hierbij aan.

7. Financiële gevolgen

Dit voorstel heeft geen gevolgen voor het begrotingsresultaat. Bij het vervolgproces houden we rekening met kosten voor organisatie, procesbegeleiding, communicatie, scenario-uitwerking en uitvoering van korte termijnacties. Het budget Slavernijverleden bevat op dit moment circa € 45.000. In de Jaarrekening wordt via resultaatbestemming gevraagd dit over te hevelen naar 2026. Als er aanvullende middelen nodig zijn, wordt dit aan de raad voorgelegd.

8. Communicatie

Na het raadsbesluit worden betrokken diaspora, organisaties en de deelnemers aan de stadsgesprekken geïnformeerd over het raadsbesluit. Ook wordt na het raadsbesluit een persbericht via alle relevante gemeentelijke kanalen verspreid.

9. Realisatie

Het vervolgtraject kan plaatsvinden in 2026, met uiterlijk in Q1 2027 een raadsbesluit over de presentatie van het standbeeld. De planning ziet er globaal als volgt uit. Een definitieve planning wordt uitgewerkt aan de hand van een concreet plan van aanpak, dat in Q1/Q2 uitgevoerd wordt.

2026: UITVOEREN KORTE TERMIJNMAATREGELEN

Hoorn, 16 DEC. 2025

het college van burgemeester en wethouders van Hoorn,

de secretaris,

de burgemeester